

**LIETUVOS RESPUBLIKOS TRANSPORTO PRIEMONIŲ VALDYTOJŲ CIVILINĖS
ATSAKOMYBĖS PRIVALOMOJO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-378 ŠEŠTOJO
SKIRSNIO IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-1737 2, 22, 52, 79, 90, 90¹, 93, 116, 158, 158², 161, 174
STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Teikiami Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo Nr. IX-378 šeštojo skirsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – TPVCPD įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo Nr. IX-1737 2, 22, 52, 79, 90, 90¹, 93, 116, 158, 158², 161, 174 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Draudimo įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai).

TPVCPD įstatymo projektas parengtas įgyvendinant 2021 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2021/2118, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/103/EB dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo (toliau – Direktyva (ES) 2021/2118), reikalavimą iki 2023 m. birželio 23 d. įgalioti instituciją, kuri iki 2023 m. gruodžio 23 d. sudarytų susitarimą su kitų Europos Sąjungos valstybių narių įgaliotomis institucijomis, kiek tai susiję su Europos Sąjungos valstybių narių žalos atlyginimo institucijų teisėmis, pareigomis ir tarpusavio atsiskaitymu dėl žalos atlyginimo nukentėjusiems tretiesiems asmenims, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama.

TPVCPD įstatymo projekto tikslas – įgalioti Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biurą (toliau – Biuras) sudaryti minėtą susitarimą.

Draudimo įstatymo projektas parengtas įvertinus Europos Komisijos Finansinio stabilumo, finansinių paslaugų ir kapitalo rinkų sąjungos generalinio direktorato paklausimą Nr. EUP(2022)10223 dėl 2016 m. sausio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/97 dėl draudimo produktų platinimo (toliau – Direktyva (ES) 2016/97) tinkamo perkėlimo ir įgyvendinimo nacionalinėje teisėje ir nustačius, kad visiškai Direktyvos (ES) 2016/97 įgyvendinimui trūksta tam tikrų nuostatų. Pagal išsipareigojimą Europos Komisijai Įstatymo projektas turėtų būti priimtas iki 2023 m. birželio 30 d.

Draudimo įstatymo projekto tikslas – užtikrinti, kad draudimo produktų platintojų atlygio tvarka neprieštarautų jų pareigai veikti kuo labiau atsižvelgiant į draudėjų, apdraustųjų, naudos gavėjų ir nukentėjusių trečiųjų asmenų interesus, kitų suinteresuotų šalių skundų nagrinėjimą, informacijos, susijusios su atliekamais mokėjimais pagal draudimo sutartį, draudėjams teikimą ir kitų reikalavimų pagal Direktyvą (ES) 2016/97 taikymą, užtikrinti prie kolektyvinio (grupinio) draudimo sutarčių prisijungusių asmenų (apdraustųjų) teisių ir interesų apsaugą ir Lietuvos Respublikos draudimo įstatyme vartojamas sąvokas suderinti su Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatyme vartojamomis sąvokomis.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. (8 5) 239 0174) Draudimo veiklos skyriaus (vedėja Lolita Šumskaitė, tel. (8 5) 239 0180) patarėja Jovita Burlėgienė, tel. (8 5) 219 4416, el. p. jovita.burlegiene@finmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu nėra institucijos, įgalios pasirašyti susitarimą su kitų Europos Sąjungos valstybių narių įgaliotomis institucijomis, kiek tai susiję su Europos Sąjungos valstybių narių žalos atlyginimo institucijų teisėmis, pareigomis ir tarpusavio atsiskaitymu dėl žalos atlyginimo nukentėjusiems tretiesiems asmenims, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar likviduojama.

Galiojančio Draudimo įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje nustatytas reikalavimas draudimo įmonėms, o 161 straipsnio 10 dalyje – draudimo brokerių įmonėms nagrinėti draudėjų, apdraustųjų, naudos gavėjų ir nukentėjusių trečiųjų asmenų skundus, tačiau nėra nustatyto reikalavimo nagrinėti kitų suinteresuotų šalių skundus.

Draudimo įstatymo 90¹ straipsnyje nustatytas draudimas draudimo produktų platintojui nustatyti savo darbuotojų atlyginimo tvarką, pagal kurią jo darbuotojai būtų skatinami draudėjui, apdraustajam, naudos gavėjui ar nukentėjusiam trečiajam asmeniui rekomenduoti jo poreikių geriausiai neatitinkančio draudimo produkto ar paslaugos, bet nėra nustatyto draudimo atlyginti pačiam draudimo produktų platintojui tokiu būdu, kuris prieštarautų jo pareigai veikti kuo labiau atsižvelgiant į draudėjų, apdraustųjų, naudos gavėjų ir nukentėjusių trečiųjų asmenų interesus.

Draudimo įstatymo 93 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jei draudėjas atlieka kokius nors mokėjimus, išskyrus draudimo įmokas ir numatytus mokėjimus pagal ne gyvybės draudimo sutartį sudarius šią sutartį, draudikas arba draudimo tarpininkas taip pat turi atskleisti informaciją draudėjui pagal šio straipsnio 2 dalies 4 punktą apie kiekvieną tokį mokėjimą. Šio straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatytas reikalavimas atskleisti informaciją apie savo darbuotojų gaunamo atlygio, susijusio su draudimo sutartimi, pobūdį, kai draudimo produktų platinimo paslaugas teikia draudikas. Tačiau nenustatyta, kad informacija atskleistina ir pagal šio straipsnio 2 dalies 5 punkto reikalavimus, tai yra kai draudimo produktų platinimo paslaugas teikia draudimo tarpininkas. Be to, Draudimo įstatyme nėra nustatyto reikalavimo atskleisti minėtą informaciją draudėjui, atliekančiam mokėjimus pagal gyvybės draudimo sutartį.

Draudimo įstatymo 158 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kokiems papildomos draudimo veiklos tarpininkams netaikomos šio įstatymo VII skyriaus nuostatos, tačiau tokios išimties šiems tarpininkams nėra nustatyta dėl V skyriaus nuostatų taikymo. Taip pat šio straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad visiems kitiems papildomos draudimo veiklos tarpininkams taikomos tik šio įstatymo 158¹ ir 186¹ straipsnių nuostatos, nors pagal Direktyvą (ES) 2016/97 turėtų būti taikomi ir kiti šio įstatymo straipsniai.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas sprendime byloje Nr. 633/20 išaiškino, kad Direktyvoje (ES) 2016/97 vartojamos „draudimo produktų platintojo“ ir „draudimo tarpininko“ sąvokos turi būti suprantamos kaip apimančios juridinius asmenis, siūlančius savo klientams galimybę už mokamą atlygį savanoriškai prisijungti prie kolektyvinio (grupinio) draudimo sutarties, minėto juridinio asmens sudarytos su draudimo įmone, dėl ko šie klientai įgyja teisę į draudimo išmokas. Draudimo įstatyme tai nėra aiškiai reglamentuota.

Draudimo įstatymo 2 straipsnio 42¹ dalyje, 52 straipsnio 1 dalyje ir 79 straipsnio 2 dalies 5 punkte vartojama sąvoka „buhalterinė apskaita“. Draudimo įstatymo 174 straipsnio 4 dalyje vartojama sąvoka „vyriausiasis buhalteris (buhalteris)“.

Draudimo įstatymo 2 straipsnio 35 dalies 2 punkte nustatyta, kad teikiant draudimo paslaugas Europos ekonominės erdvės valstybė, kurioje yra draudimo rizika, yra valstybė, į kurią įvežama transporto priemonė, kurios įprastinė buvimo vieta yra kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje, per 30 dienų nuo pirkėjo patvirtinimo dienos, kad transporto priemonė pristatyta.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Direktyvoje (ES) 2021/2118 nustatyto reikalavimo įgalinti instituciją pasirašyti susitarimą įgyvendinimas:

Direktyvos (ES) 2021/2118 10a ir 25a straipsniai reglamentuoja klausimus, susijusius su nukentėjusių trečiųjų asmenų apsauga, kai draudimo įmonė bankrutuoja ar yra likviduojama dėl nemokumo, taip pat nustato žalos atlyginimo įstaigų teisę susigrąžinti už bankrutuojantį kitos šalies draudiką išmokėtas draudimo išmokas. Pagal Direktyvos 10a straipsnio 13 dalies antrąją pastraipą ir 25a straipsnio 13 dalies antrąją pastraipą valstybėms narėms pavedama iki 2023 m. birželio 23 d. įgalinti subjektą, kuris pasirašytų susitarimą su kitų Europos Sąjungos valstybių narių įgaliojais subjektais dėl išmokėtų žalos atlyginimo sumų grąžinimo tvarkos. TPVCAPD įstatymo projekto 1 straipsnyje Biuras įgaliojamas pasirašyti minėtą susitarimą.

Taip pat atsisakoma neaktualaus straipsnio dėl Europos Komisijos informavimo.

Naujomis nuostatomis siekiama tinkamo Direktyvos (ES) 2016/97 perkėlimo ir įgyvendinimo nacionalinėje teisėje:

Draudimo įstatymo 22 straipsnio 6 dalis ir 161 straipsnio 10 dalis papildomos reikalavimu draudimo įmonėms ir draudimo brokerių įmonėms nagrinėti ir kitų suinteresuotų šalių (pavyzdžiui, vartotojų asociacijų) skundus.

Draudimo įstatymo 90¹ straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad draudimo produktų platintojo ir jo darbuotojų atlygis neprieštarautų jo pareigai veikti kuo labiau atsižvelgiant į draudėjų, apdraustųjų, naudos gavėjų ir nukentėjusių trečiųjų asmenų interesus.

Draudimo įstatymo 93 straipsnio 3 dalis patikslinama, kad jei draudėjas atlieka kokius nors mokėjimus, išskyrus draudimo įmokas ir numatytus mokėjimus pagal ne gyvybės draudimo sutartį ir kai draudimo produktų platinimo paslaugas teikia draudimo tarpininkas, draudimo tarpininkas turi atskleisti informaciją draudėjui pagal šio straipsnio 2 dalies 5 punktą apie kiekvieną tokį mokėjimą. Taip pat Draudimo įstatymo 116 straipsnis papildomas 3¹ dalimi, kurioje nustatomas reikalavimas atskleisti analogišką informaciją sudarius gyvybės draudimo sutartį.

Draudimo įstatymo 158 straipsnio 4 dalis pripažįstama netekusia galios kaip neatitinkanti Direktyvos (ES) 2016/97 nuostatų. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad tam tikras sąlygas atitinkantiems papildomos draudimo veiklos tarpininkams Direktyva (ES) 2016/97 netaikoma, Draudimo įstatymo 90 straipsnis papildomas 5 dalimi, nustatančia, kad šio įstatymo V skyriaus nuostatos, kurios taip pat perkelia tam tikrus Direktyvos (ES) 2016/97 reikalavimus, netaikomos papildomos draudimo veiklos tarpininkams, atitinkantiems šio įstatymo 158 straipsnio 1 ar 2 dalyje nustatytas sąlygas.

Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą byloje Nr. 633/20 Draudimo įstatymo 158² straipsnis papildomas 6 dalimi ir kolektyvinio (grupinio) draudimo sutarties platintojams nustatomas analogiškas kaip ir sudarant įprastas, tradicines draudimo sutartis teisinis režimas.

Suderinamos Draudimo įstatyme ir Finansinės apskaitos įstatyme vartojamos sąvokos:

Draudimo įstatymo 2 straipsnio 42¹ dalyje, 52 straipsnio 1 dalyje ir 79 straipsnio 2 dalies 5 punkte vartojama sąvoka „būhalterinė apskaita“ pakeičiama sąvoka „finansinė apskaita“. Draudimo įstatymo 174 straipsnio 4 dalyje vartojama sąvoka „vyriausiasis buhalteris (būhalteris)“ pakeičiama sąvoka „finansinę apskaitą tvarkantis asmuo“.

Siekiant Direktyvos (ES) 2021/2118 15 straipsnio nuostatas perkelti į nacionalinę teisę, Draudimo įstatymo 2 straipsnio 35 dalies 2 punkte siūloma nustatyti, kad teikiant draudimo paslaugas Europos ekonominės erdvės valstybė, kurioje yra draudimo rizika, priklausomai nuo draudėjo pasirinkimo, gali būti ir valstybė, kurioje transporto priemonė yra registruota.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma. Numatomos teigiamos pasekmės draudėjams, apdraustiesiems, naudos gavėjams, nukentėjusiems tretiesiems asmenims ir kitiems suinteresuotiems asmenims. Draudimo įstatymo pakeitimais bus užtikrinta Direktyvoje (ES) 2016/97 nustatyta sąlyga, kad draudimo produktų platintojams ir jų darbuotojams mokamas atlygis neprieštarautų jų pareigai veikti kuo labiau atsižvelgiant į draudėjų, apdraustųjų, naudos gavėjų ir nukentėjusių trečiųjų asmenų interesus, bei pareiga nagrinėti ir kitų suinteresuotų asmenų skundus.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Draudimo įmonėms ir draudimo brokerių įmonėms numatoma pareiga nagrinėti naujų subjektų (kitų suinteresuotų šalių) skundus, nustatoma, kad draudimo produktų platintojų gaunamas atlygis arba draudimo produktų platintojų darbuotojams mokamas atlygis bei jų darbo vertinimas turi neprieštarauti draudimo produktų platintojų pareigai veikti kuo labiau atsižvelgiant į draudėjų, apdraustųjų, naudos gavėjų ir nukentėjusių trečiųjų asmenų interesus. Atitinkamai šie verslo subjektai turės peržiūrėti ir pritaikyti savo skundų nagrinėjimo, atlygio tvarkos aprašus ir kitus susijusius dokumentus. Šiuo tikslu nustatomas Draudimo įstatymo projekto įsigaliojimo atidėjimas 3 mėnesiams.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams
Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios
Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Draudimo įstatymo projekte tikslinamos sąvokos suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymams įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikia.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymams įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Draudikas“, „draudimo tarpininkas“, „draudėjas“, „draudimo paslaugos“, „draudimo produktų platinimas“, „transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas“, „Transporto priemonių draudikų biuras“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.